

Martina Veselá: Alois Musil (1868-1944): Archaeology of Late Antiquity and the beginning of Islamic archaeology in the Middle East. Doctoral thesis in the Departments of Ethnology and Archaeology, written under the supervision of Professor Ivo T. Budil, Západočeská univerzita, and Professor Alastair Northedge, Université de Paris I Panthéon-Sorbonne. Pilsen: Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta filozofická – katedra antropologie, a Université de Paris I Pantéon – Sorbonne – UFR d'Histoire de l'Art et d'Archéologie 2012. 232 číslované strany, 128 stran archeologické databáze, 68 ilustrací v textu.

Oponentský posudek rigorosní práce

Z bohatého odkazu českého orientalisty, politika a spisovatele Aloise Musila si Martina Veselá vybrala za cíl své rigorosní práce Musilovu činnost archeologickou, zaměřující se jednak na dokumentaci a poznání památek pozdně antických a byzantských a rovněž na pozůstatky zkoumané archeologií islámskou, a to zvláště na území současné Syrské republiky. Zde je na místě první otázka: Znamená sousloví „islámská archeologie“ totéž, co bychom jinak mohli nazvat „archeologií středověkou“? Zdá se, že je tomu tak (dle autorky na str. 12). Podle mého názoru bychom zvláště v blízkovýchodních podmínkách měli operovat zejména termíny časovými a geografickými nenapojenými přímo na některou ze složek obyvatelstva tohoto překrásného, ale dlouhá staletí výbušného terénu, po vzoru zakladatele archeologie palestinské, Williama Foxwella Albrighta. V tomto případě jde však o otázku podružnou.

Autorka práce se nejprve zabývá obecným průběhem života a pracovní činnosti ThDr. Aloise Musila, z něhož vybírá zejména jeho cesty v oblasti Blízkého Východu před vypuknutím první světové války, objevy historických architektonických celků a jejich dokumentaci. Úvodní část textu věnovala Martina Veselá stručnému historickému přehledu počátkům zájmu evropských, a rovněž českých (ve smyslu „böhmisch“) badatelů o dějiny a archeologii zejména pouštních oblastí Sýrie od konce 19. století až po současnost. Poté již přechází k příchodu Aloise Musila do oněch končin a věnuje se chronologickému vylíčení jeho tamní činnosti, metodickým a pracovním postupům, které jako badatel uplatňoval, a rovněž přehledu hlavních lokalit, jejichž poznání obohatil či které přímo do odborné literatury uvedl. Po závěrečné partii následuje chronologický přehled života a hlavních činnosti Aloise Musila (str. 206-210) a chronologická tabulka hlavních historických období zmiňovaných v textu práce (na str. 211), dále přehled použitých pramenů a literatury, seznam ilustrací a souhrny. Zvláště je třeba vyzvednout archeologickou databázi, již autorka své dílo doprovází. Zde nalezne čtenář užitečné přehledy údajů k hlavním archeologickým lokalitám uvedeným do odborné literatury Aloisem Musilem, a to jejich původní dokumentaci, dále data předložená v Musilových publikacích a rovněž zachycení jejich současného stavu pořízená autorkou práce, jakož i souhrnné údaje o dalších výsledcích bádání o příslušných lokalitách.

Připomínky lze vznést především proti části úvodní, stručnému přehledu dějin archeologického výzkumu především syropalestinské oblasti od konce 19. století po současnost. Autorčin výběr badatelských dominant vychází příliš úzce z vazeb na činnost Aloise Musila, případně nověji vynikajícího znalce raně středověkého blízkovýchodní architektury Alastaira Northedge. Prominout lze vypuštění údajů o archeologii Palestiny, příliš obsažných, než aby jim mohla být v textu práce věnována podrobnější pozornost. Alespoň

připomenut však měl být odkaz na mezinárodní výzkum městského střediska v dnes turecké Antakyi = **Antiochii na řece Orontu** (Nahr al-Ásí), prováděný v letech 1932-1939 z iniciativy především severoamerického "Committee for the Excavation of Antioch and Its Vicinity"¹. Kalát as-Sálihíja čili **Dura Europos**, zahrnutá jen v autorčině archeologické databázi, představuje rovněž památkový soubor unikátní hodnoty, obsahující vedle Veselou připomenuté synagogy ještě řadu chrámů zdejších, babylonských i antických božstev včetně svatyně Mithrovy a rovněž první bezpečně doložený chrám křesťanský². Zcela nepovšimnut zůstal vynikající dánský výzkum syrské lokality **Hama**, jediný tamní archeologický projekt doposud publikovaný v úplnosti³. Přehled o nejnovějších archeologických příspěvcích k dějinám oblasti lze pak získat nahlédnutím do programů sekcí islámské archeologie Mezinárodního kongresu archeologie starověkého Blízkého Východu (**ICAANE**), z nichž jsou ovšem zatím bohužel na internetu dostupné pouze materiály ze dvou posledních setkání, sedmého v Londýně a osmého ve Varšavě⁴.

Zcela mimo pozornost zůstala Musilova role politická, zejména jeho úloha průvodce rakousko-uherského císaře Karla při jeho návštěvě Blízkého Východu v roce 1917, která ovšem nesouvisí s hlavním tématem autorčiny práce. Za připomenutí by možná stála Musilova úloha v Československu po první světové válce – které se arci autorka věnuje – a zdrženlivé až kritické stanovisko některých Musilových oborových kolegů k jeho činnosti a vystupování, kterýžto jev ovšem v české orientalistice nepředstavuje nic mimořádného⁵.

Přeji si zde uvést, že mne poněkud vyvádělo z míry množství překlepů a prohřešků proti anglickému pravopisu, jimiž práce oplývá. Jakákoli budoucí publikace bude vyžadovat pečlivou redakci textu. Rovněž bych se přimlouval za to, aby byly lokality zahrnuté do archeologické databáze buď uvedeny v rejstříku práce, nebo v jejím obsahu. To by výrazně usnadnilo hledání v textu.

¹George W. Elderkin, ed., *Antioch-on-the-Orontes I: The Excavations of 1932*, Princeton, 1934; Richard Stillwell, ed., *Antioch-on-the-Orontes II: The Excavations of 1933-1936*, Princeton, 1938; Richard Stillwell, ed., *Antioch-on-the-Orontes III: The Excavations of 1937-1939*, Princeton, 1941, z adresy <http://bmc.brynmawr.edu/2001/2001-01-07.html>, cit. 28. 12. 2012.

²Přehlednou bibliografii lze nalézt na adrese <http://www.le.ac.uk/ar/stj/dura.htm#early>, cit. 28. 12. 2012.

³Přehlednou bibliografii uvádí Anette Rathje a John Lund: Danes Overseas – A Short History of Danish Classical Archaeological Fieldwork. In Tobias Fischer-Hansen (ed.), *Acta Hyperborea 3 – Recent Danish Research in Classical Archaeology*, Copenhagen: Collegium Hyperboreum and Museum Tusulanum Press 1991, 11-56, na str. 44 (z adresy http://books.google.cz/books?id=88h3C2cmW_UC&pg=PA44&lpg=PA44&dq=hama+archaeology&source=bl&ots=k8dvZYU9Nm&sig=LMuWn6chTvoQhQqTra5czdPy9ck&hl=cs&sa=X&ei=SQTeUMiAJYnbtAaA5YDoCg&ved=0CC4Q6AEwAA#v=onepage&q=hama%20archaeology&f=false, cit. 28. 12. 2012).

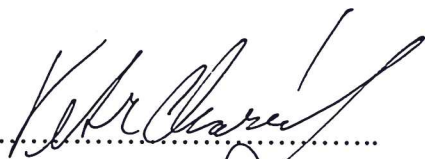
⁴<http://en.wikipedia.org/wiki/ICAANE>, cit. 28. 12. 2012.

⁵K tomu Lucie Storchová (ed.), *Z reminiscencí orientalisty. Felix Tauer a jeho cestopisné vzpomínky na badatelské pobyty v Istanbulu ve 20. a 30. letech minulého století*. In A. Jůnová-Macková, H. Navrátilová, L. Storchová, H. Havlůjová a L. Jůn (edd.), *Českoslovenští vědci v Orientu I*, Praha: Filozofická fakulta UK 2012, 51-199, na str. 56-59, 63-64, 188 a 190.

Naproti tomu autorka pozorně, pečlivě, a jak se zdá, v úplnosti vytěžila řadu důležitých archivních fondů uchovávajících informace o životě a díle Aloise Musila. Neopomněla ani otázky technického vybavení, s nímž Musil pracoval, což nebývá v pracích tohoto druhu obvyklé. V tomto ohledu má její příspěvek zcela zásadní význam.

Všechny mé výhrady ovšem nikterak nezastírají mimořádnou hodnotu předložené práce. Martina Veselá v ní prokázala nejen vysokou úroveň své akademické kvalifikace, ale i schopnost klást si badatelsky relevantní otázky a volit správné přístupy k jejich řešení. Jsem proto přesvědčen, že práce Martiny Veselé „Archaeology of Late Antiquity and the beginning of Islamic archaeology in the Middle East“ splňuje podmínky, kladené na rigorosní práce příslušnými zákonnými ustanoveními, a doporučuji ji tímto k obhajobě.

V Praze dne 28. 12. 2012.

Prof. PhDr. Petr Charvát, DrSc.

Katedra blízkovýchodních studií

Filozofická fakulta Západočeské univerzity v Plzni

Univerzitní 8

306 14 Plzeň

